

03.01.2025

Nærings- og fiskeridepartementet,
Justis- og beredskapsdepartementet

Uttalelse – forslag til lov om besøksbidrag og frivillig kommunal overnattingsavgift

Den Norske Turistforening (DNT) ble etablert i 1868 og er Norges største friluftslivsorganisasjon med over 320.000 medlemmer. Organisasjonen består av 56 medlemsforeninger med tilknyttede lokallag som har ansvar for til sammen mer enn 590 hytter, 22.000 km med T-merkede stier og 5000 km kvista løyper. DNT arbeider for å fremme et enkelt, aktivt, allsidig og naturvennlig friluftsliv, for sikring av allemannsretten og friluftslivets natur- og kulturgrunnlag.

Vi viser til forslag til ny lov om besøksbidrag og en frivillig kommunal overnattingsavgift. Forslaget kommer i stedet for en pilotordning for utvalgte turistdestinasjoner som har vært forespeilet, og i stedet for et nasjonalt innkrevd besøksbidrag som ble foreslått av reisemålsutvalget i 2023.

Dersom regjeringen velger å gå videre med en ordning for et lokalt innkrevd besøksbidrag, mener vi det er behov for å bearbeide og ytterligere presisere lovforslaget. Muligheten til å innkreve besøksbidrag bør begrenses til reisemålene og kommunene hvor behovet er størst, det må gis klarere føringer for hvordan midlene kan brukes, og ordningen må inngå i en mer helhetlig løsning for besøksforvaltning, med en lokal reisemålsledelse og helhetlige grep for besøksforvaltning.

DNT sitt overordnede syn på besøksforvaltning og besøksbidrag

De siste årene har mange natur- og kulturbaserte reisemål opplevd stor besøksvekst som fører med seg muligheter, men også utfordringer knyttet til slitasje på natur- og kulturverdier, belastning på lokalmiljøer og problemstillinger knyttet til finansiering av fellesgoder, tilretteleggingstiltak og styring av ferdsele.

For å sikre et bærekraftig reiseliv trengs en helhetlig besøksforvaltning rundt de mye besøkte reisemålene. Det er behov for at det etableres en lokal reisemålsledelse og utarbeides helhetlige planer for besøksforvaltning, slik som anbefalt av reisemålsutvalget i 2023.

Med bakgrunn i allemannsretten bør bruk av norsk natur som hovedregel være gratis for både innbyggere og besøkende, og DNT mener man bør være tilbakeholdne når det gjelder innkreving av lokale besøksbidrag og bruk av parkeringsgebyr etter friluftsløven. Besøksbidrag må ikke bli en betaling for bruk av natur, men må gå uavkortet til en helhetlig besøksforvaltning, finansiering av reiselivsrelaterte fellesgoder og bevaring av natur- og kulturmiljøer. Vi mener finansiering av besøksforvaltning og fellesgoder knyttet til de natur- og kulturbaserte reisemålene primært er et felles ansvar for stat, kommune og de delene av næringslivet som profitterer på de naturbaserte reiselivsmålene. Bruk av besøksbidrag bør kun være et supplement til annen finansiering og kun innføres der det er helt nødvendig.

Vi ser imidlertid at det i mindre kommuner med store besøkstall er vanskelig å finne tilstrekkelige midler til besøksforvaltning og finansiering av fellesgoder. Gitt utfordringene dette fører med seg, støttet vi derfor forslaget til et nasjonalt innkrevd besøksbidrag som ble anbefalt av reisemålsutvalget i 2023. Prinsippet bak forslaget var et nasjonalt innkrevd besøksbidrag ved innreise

til landet som ble forvaltet av fylkeskommunene og de lokale reisemålsledelsene. Vi mente dette var et godt og helhetlig forslag som kunne redusere behovet for lokale avgifter og ferdselsforbud, bidra til mer attraktive besøksopplevelser, og komme både naturen, næringsliv, lokalbefolkning og besøkende til gode.

Forslag til frivillig kommunal overnattingsavgift

Vi er glade for at regjeringen ser viktigheten av bedre besøksforvaltning og at forslag til løsninger nå er sendt på høring.

Dersom regjeringen velger å gå videre med en ordning for et lokalt innkrevd besøksbidrag, mener vi imidlertid at det er behov for å bearbeide forslaget og fastsette klarere rammer. En slik ordning må inngå i en mer helhetlig løsning for besøksforvaltning, med en lokal eller interkommunal reisemålsledelse og helhetlige strategier for besøksforvaltningen.

Vi mener innføring av besøksbidrag bør begrenses til de kommunene hvor behovet er størst. Det må fastsettes klarere forutsetninger for hva som må ligge til grunn for innføring av besøksbidrag, og det må gis klarere føringer for hvordan midlene kan brukes.

Forutsetninger for innføring av overnattingsavgift:

- Etablering av en lokal reisemålsledelse og en omforent besøksforvaltningsplan må være en klar forutsetning før kommunene innfører besøksbidrag, tilsvarende forutsetningene som lå til grunn for reisemålsutvalgets forslag om et nasjonalt innkrevd besøksbidrag.
- Det må være en forutsetning at besøksbidraget forvaltes og fordeles av en lokal eller interkommunal reisemålsledelse, bestående av representanter både fra kommunene, reiselivsnæringen, frivilligheten og eventuelt fylkeskommunen. Bruken av besøksbidraget må være transparent og redegjøres for.
- Det trengs sterkere incitamenter for interkommunalt og regionalt samarbeid om besøksforvaltning. Lovteksten må sikre at behovet for regionalt samarbeid blir vurdert samtidig som kommunene vurderer innføring av besøksbidrag.

Forutsetninger for bruk av overnattingsavgift:

- Det er viktig at besøksbidraget ikke blir en del av kommunenes generelle inntektsgrunnlag. Slik lovforslaget nå er utformet, gis det for stort tolkningsrom for hva midlene kan benyttes til, da det kan argumenteres for at bruken av det meste av kommunens tjenester og infrastruktur øker med økt besøk. Jf. § 3b.
- Det må sikres at besøksbidraget går til å dekke faktiske utgifter til besøksforvaltning. Lovteksten bør definere at midlene skal kunne benyttes til;
 - reisemålsledelse og utarbeidelse av besøksstrategier
 - å styrke informasjons- og sikkerhetsarbeid og den frivillige beredskapen
 - forvaltning og bevaring kulturmiljøer og natur- og friluftslivsområder
 - reiselivsrelaterte fellesgoder som infrastruktur og drift av søppelhåndtering og toaletter, utfartsparkeringer og offentlig transport, merking og skilting, opparbeiding og vedlikehold av stier, leder og utsiktspunkt, samt andre reisemålsrelaterte fellesgoder der bruk av eller behov i vesentlig grad øker med antall besøkende i kommunen.

- Tilrettelegging av stier, turmål og beredskapsarbeid som det naturbaserte reiselivet er avhengig av, ivaretas i stor grad av de frivillige organisasjonene. Inntekter fra et eventuelt besøksbidrag må derfor også kunne tildeles frivillighetens tilretteleggingsarbeid.

Innkrevning av avgifter og andre virkemidler:

- Regjeringen bør vurdere innkrevingsmodeller som gir en mer rettferdig belastning på næringslivet og de besøkende. Eksempelvis kan man se for seg en lavere avgift som pålegges en større del av næringsomsetningen i kommunen og ikke kun overnattingssteder. Løsningen bør inkludere både bobilturister, cruiseskipturisme og andre turoperatører som frakter turister.
- Et alternativ til innføring av en ny type avgift kan være at deler av det som kreves inn som merverdiavgift fra turistnæringen i kommunene, går tilbake til kommunene og øremerkes besøksforvaltning. Selv om dette ikke er friske midler, vil den forventede veksten i turistnæringen også bety økte inntekter som kan gå til å gjøre besøksmålene våre mer attraktive og bærekraftige.
- Regjeringens varslede utredning av besøksbidrag fra cruisevirksomheten bør framskyndes og være del av en samlet løsning.
- Parallelt med innføring av en eventuell overnattingsavgift må det også iverksettes tiltak og incitamenter som gjør at flere bobilturister benytter seg av de etablerte campingplassene eller på annen måte bidrar til felleskapet.
- Det kan være en god idé å innføre ulike goder som følger med dersom man overnatter på etablerte overnattingssteder og betaler en overnattingsavgift, for eksempel rabatt på kollektivtransport, museer og spisesteder. Dette er ordninger som kan utformes og koordineres av den lokale reisemålsledelsen, og kan potensielt bli en konkurransefordel for disse overnattingsstedene.
- Besøksbidrag må ikke være en erstatning for at stat, kommune og næringsliv tar et økonomisk ansvar for tilretteleggingen av nasjonale og lokale reisemål, og bevaring natur- og kulturverdier.

Unntak fra besøksbidrag:

- DNT sine hytter er ikke omtalt i forslaget. Dersom det blir aktuelt med besøksbidrag i form av overnattingsavgift, vil det være rimelig at DNT bidrar med innkreving av avgift fra de besøkende på de betjente anleggene våre, da disse kan anses som en del av reiselivsnæringen. Vi går imidlertid ut fra at overnatting på de ubetjente og selvbetjente hyttene våre unntas fra avgift, og tilsvarende for andre tilbud som er driftet på frivillig basis. De selv- og ubetjente hyttene våre er del av et lavterskel friluftslivstilbud i kommunene og et rimeligere alternativ til å eie egen hytte. Overnatting forutsetter i hovedregel at en i reisefølget et medlem, og i tillegg til andre friluftslivsutøvere er de som bruker hyttene ofte lokale barnefamilier, skoleklasser og foreninger. Sammen med DNTs stinett driftes de selv- og ubetjente hyttene på dugnad. Det tas ikke ut fortjeneste, men eventuelle overskudd går direkte tilbake til mer tilretteleggingsarbeid. De fleste av hyttene ligger slik til at de i svært begrenset grad konkurrerer med andre overnattingsteder i kommunen.

Vi håper at innspillene våre blir vurdert i arbeidet med utforming av endelig lovforslag, og er tilgjengelige for spørsmål ved behov.

Med vennlig hilsen

Ingeborg Wessel Finstad
Seksjonsleder, natur og bærekraft

Maylinn Stomperud
Fagsjef naturforvaltning

elektronisk godkjent